

Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Аграрний університет (UR) (м. Краків, Польща)
Варшавський університет природничих наук (SGGW) (Польща)
Університет Данубіус (Словацька Республіка)
Комратський державний університет (Республіка Молдова)
Політехнічний університет Картахени (Іспанія)
Національна академія аграрних наук України
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Миколаївський національний аграрний університет
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю
Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

28 жовтня 2022 року
м. Кам'янець-Подільський

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Іванишин В.В., д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НААН, заслужений працівник сільського господарства України, ректор ЗВО «ПДУ»; **Бялковська О.А.**, д-р екон. наук, професор, проректор з навчальної, науково-інноваційної та міжнародної діяльності ЗВО «ПДУ»; **Ясінецька І.А.**, д-р екон. наук, професор, академік академії наук вищої освіти України, проректор з навчальної роботи ЗВО «ПДУ»; **Місюк М.В.**, д-р екон. наук, професор, заслужений економіст України, директор навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «ПДУ»; **Загнітко Л.А.**, канд. екон. наук, доцент, завідувач науково-дослідної частини ЗВО «ПДУ»; **Корженівська Н.Л.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; **Рудик В.К.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем; **Цвігун І.А.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу; **Чикуркова А.Д.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування ЗВО «ПДУ»; **Гайбура Ю.А.**, канд. екон. наук, доцент, відповідальна з наукової та міжнародної діяльності навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «ПДУ».

Рекомендовано до видання Вченою радою Закладу вищої освіти

«Подільський державний університет», протокол № 9 від 29 листопада 2022 р.

Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів. 28 жовтня 2022 р. Кам'янець-Подільський, 2022. 632 с.
(Реєстрація УкрІНТЕІ: Посвідчення № 397 від 07.09.2022)

Збірник містить наукові доповіді Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів» (Кам'янець-Подільський, 28 жовтня 2022 р.) з питань менеджменту та публічного управління, розвитку економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, обліково-аналітичного забезпечення, оподаткування й аудиту діджиталізації економіки, розвитку фінансово-економічних відносин у суспільстві в умовах прояву фінансових ризиків.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

його більшу екологічність та сприяє підвищенню рівня енергетичної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Правдюк А., Прутська Т., Правдюк М. Інформаційне забезпечення управління підприємницькою діяльністю на засадах інституціоналізму : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 360 с.
2. Сікало М. Ринок зерна як об'єкт державного регулювання. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 1 (56). С. 1–8.
3. Шпикуляк А., Білокінна І. Інституційне регулювання у забезпеченні розвитку аграрного сектору і підприємництва. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2019. № 7. С. 7–15.
4. Черемісіна С.Г. Ринок зернових культур в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. *Економіка АПК*. 2021. № 2. С. 48 – 57.
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ier.com.ua>.
6. Нова стратегія національної безпеки: чого сподіваємося досягти: <http://uipp.org.ua/index.php?page=publications&id=23>.

Тетяна ЯВОРСЬКА,
доктор економічних наук, професор,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,
Україна

МОЖЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна воєнна агресія завдає нищівних руйнувань економіці нашої країни. Відповідно скорочується фінансова спроможність переважної більшості громадян, знижуються соціальні стандарти. І саме продовження роботи бізнесу у цих умовах є поштовхом для розвитку вітчизняної економіки. Як показує опитування, проведене у вересні 2022 року, Центром розвитку інновацій, Офісом з розвитку підприємництва та експорту, національного

проєкту Дія.Бізнес та стратегічним агентством Advanter Group, український бізнес показав свою здатність працювати і в умовах війни та підтримувати національну економіку. За результатами опитування 863 власників та CEO бізнесів спостерігається зменшення негативних очікувань бізнесу та зростання Ukrainian Business Index з 25,16 у липні до 33,9 у вересні 2022 року. У порівнянні із періодом до 23 лютого, поки лише 66% опитаних підприємств працюють повністю або частково (59% — у липні). Водночас 15,6% респондентів не зменшили обсяги своєї діяльності або навіть розширили її (у липні таких було менше ніж 11%) [1].

З метою підтримки розвитку підприємництва була прийнята низка правок у законодавстві, які передбачають появу нових можливостей та часткову переорієнтацію бізнесу на ефективні сфери. До нових правил ведення бізнесу під час війни, зокрема, можна віднести:

- зменшення податкового тиску, спрощення і поліпшення податкових правил на період дії воєнного стану;
- підтримка агробізнесу та сфери харчової промисловості;
- лібералізація трудових відносин;
- релокація бізнесу [2].

Для стимулювання відновлення діяльності у межах першого правила передбачено декларативний принцип набуття права на провадження господарської діяльності без необхідності отримання документів дозвільного характеру, ліцензій тощо (замість 600 різних видів ліцензій та дозволів чинними залишилися близько 50), зміни в механізмі оподаткування суб'єктів господарювання (введення ставки податку 2% від доходу замість 18% податку на прибуток; відміна сплати 20% ПДВ з операцій на території України та ін.), скасування податкових перевірок та послаблення вимог щодо термінів податкової звітності та сплати податків.

Зміни у правилах ведення агробізнесу та сфери харчової промисловості стосувалися, насамперед, застосування спрощених вимог до маркування харчової продукції, викладеного іноземною мовою, для реалізації найбільш

необхідних в умовах воєнного стану імпортованих продуктів та кормів. У зв'язку із необхідністю проведення планової посівної кампанії, особливу увагу було приділено змінам у подоланні дефіциту та високої вартості пального, скасовано додаткові процедури із сертифікації насіння та реєстрації сільськогосподарської техніки.

Процес лібералізації трудових відносин під час дії воєнного стану передбачений у змінах до Трудового кодексу (можливість збільшення тривалості робочого тижня шляхом подовження робочого часу з 40 до 60 годин та призупинення дії трудового договору в зонах ведення активних бойових дій, скорочення обов'язкового вихідного дня до одного та ін.).

У рамках реалізації права релокації, суб'єкти бізнесу можуть отримати пакет підтримки від держави, який включає:

- пошук потенційного місця розташування потужностей для виробництва;
 - безоплатна допомога з транспортуванням на обрану локацію;
 - пошук місця проживання для співробітників підприємства та сприяння потоку нових працівників;
 - підтримка у закупівлі сировини, встановленні логістики, реалізації продукції.
- %) [3].

Деякі аспекти використання нових можливостей для розвитку бізнесу, були висвітлені у результатах вересневого опитування. Майже 35% опитаних підприємців зазначили, що користувалися державною допомогою для бізнесу з початку повномасштабної війни, серед видів якої найбільш популярною були податкові пільги (17,5% опитаних). Порівняно із серпнем, не змінилася частка підприємців, які сподіваються на зростання бізнесу (8,8%) та тих, хто не бачить можливості для перезапуску бізнесу (11,5%), або вважає що обіг у 2022 році буде не більшим за 20% від минулорічного (20,6%). На непрогнозованість розвитку подій вказують 38%, на непередбачуваність дій держави, які можуть погіршити ситуацію для бізнесу - 35% опитаних підприємців [1].

Більшість підприємств, які змушені здійснити релокацію, роблять це переважно в Україні. Повністю або переважно за кордон релокацію бізнесу

здійснили менш ніж 2% підприємств зі Сходу, Заходу та Центру України. Переважно вона відбувається зі Сходу України — 39,7% підприємств планують або здійснили релокацію в Україні чи за кордон. В інших регіонах від 80% до 90% бізнесів не здійснювали релокацію.

Проте, під час релокації, як свідчить досвід деяких підприємців, виникають певні проблеми, які потребують відповідного реагування органів влади на національному та місцевому рівнях. Перша проблема виникає на етапі надання безоплатної допомоги з транспортуванням на обрану локацію. Відсутність чіткого механізму взаємодії між перевізниками (Укрпошта, Укрзалізниця та ін.), нестача транспортних потужностей під програму релокації, змушують підприємців погоджуватися на оплату із відтермінуванням. Другою проблемою є стрімке зростання цін на оренду площ для релокованих підприємств на місцях потенційного місця розташування потужностей для виробництва. Також на цьому етапі чітко не відпрацьований механізм надання безплатних послуг, знижок, дотацій та відтермінування платежів. Пошук нового персоналу стає третьою перепорою у проведенні релокації бізнесу. Це і високі ціни на оренду житла для перевезених працівників а їх сімей, високі затрати на підготовку нових працівників та ін. [4].

Серед нових правил ведення бізнесу, найбільше використовується напрям спрощення і поліпшення податкових правил на період дії воєнного стану. Планують або здійснили релокацію в Україні чи за кордон 39,7 % підприємств, переважно зі Сходу України. Проте на цьому шляху зустрічаються серйозні логістичні проблеми, відсутність взаємодії суб'єктів, які приймають участь в програмах релокації та невідпрацьованість механізму державної фінансової допомоги. Оскільки 38 % підприємств, за результатами опитування Центром розвитку інновацій, Офісом з розвитку підприємництва та експорту, національного проекту Дія.Бізнес та стратегічним агентством Advanter Group, зорієнтовані на експорт, це має стати стратегією для держави щодо подолання негативних наслідків війни для українського бізнесу. Отже, особливу увагу державним та місцевим органам влади треба звернути на здешевлення

транспортних витрат, скорочення термінів доставки та затримок при перетині кордону, доступності кредитних коштів, впровадження чіткого механізму проведення релокації.

Список використаних джерел

1. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: вересень, 2022. Опитування: Центр розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, національний проєкт Дія.Бізнес, стратегічне агентство Advanter Group URL: <https://cid.center/state-and-needs-of-business-in-war-september-2022> (дата звернення: 17.10.2022 р.).
2. Васюта В. Б., Даніленко А. В Українське підприємництво в умовах воєнного стану / Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 09 червня 2022 р. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – 393, с.263.
3. Бикова І. Д., Кулакова С. Ю. Релокація бізнесу в умовах воєнного стану / Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 09 червня 2022 р. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – 393, с. 249-250.
4. Урядові обіцянки не працюють. Як підприємець перевозив виробництво на захід України URL: <https://texty.org.ua/articles/107928/shcho-ne-tak-z-derzhprohramoju-relokatsiyi-biznesu-i-jak-tse-vypravyty-dosvid-pidpryyemtsja-i-porady-eksperta/> (дата звернення: 19.10.2022 р.).

	ВИКЛИКІВ	
Наталія ПОЧЕРНІНА	ПРЯМЕ ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ	313
Надія СВИНОУС	ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КООПЕРАТИВІВ ВОДОКОРИСТУВАЧІВ, ЯК ОСНОВИ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇНИ	318
СЕМИСАЛ А.В.	КООПЕРАЦІЯ – ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ	321
Ганна СИРОТЮК	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ	323
Ірина СОЛОВЕЙ, Юлія МАРТУСЯК	ТУРИСТИЧНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	327
Владислав УДОД	РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	332
Галина ХРИСТЕНКО, Любов ЯРЕМА	ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ	336
Ольга ШЕДЛОВСЬКА	ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ЗЕРНА	340
Тетяна ЯВОРСЬКА	МОЖЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	345

СЕКЦІЯ 3. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ОПОДАТКУВАННЯ Й АУДИТ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Інна БАЛЛА, Володимир МІХАЛЬСЬКИЙ	ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В АУДИТОРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ	350
Олександр БЕЗКРОВНИЙ, Володимир КЛИМЕНКО, Кирило МАГЕРЯ	СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	354
Антон БЕНЧАРСЬКИЙ	ПРИРОДНИЙ УБУТОК: БУХГАЛТЕРСЬКИЙ АСПЕКТ	358
Ореста БОДНАР, Роман ПЕТРИК	ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	363
Олександр БУРЛАКОВ	КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕСПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ	366
Ірина ВИШНЕВСЬКА. Олег КОРКУШКО	АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО АУДИТУ ТА ЙОГО НАЛЕЖНА РЕАЛІЗАЦІЯ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	372
Вікторія ВІЗНЮК, Олександр БУРЛАКОВ	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ	375
Валентина БОРКОВСЬКА	ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОСТАЧАННЯ НА М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	379
Ірина ГУМЕНЮК, Анастасія ОХОТСЬКА	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ: ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА	385

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ:

збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів.

28 жовтня 2022 р. Кам'янець-Подільський, 2022. 630 с.

Підписано до друку 2022 р. Формат 30 × 42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Авт. арк. 28,6.
Обл.–вид. арк. 26,2. Ум.д.а. 26,2. Тираж 200 прим. Зам.

Підготовлено до друку та видруковано
у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет».
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12